

” Бабкова О., Стадниченко К. Інтеграція універсального дизайну навчання в уроки: стан обізнаності вчителів, принципи та практики застосування. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2026. Том 14, № 1. С. 13-19. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i1-002>.

Babkova O., Stadnychenko K. Intehratsiia universalnoho dyzainu navchannia v uroky: stan obiznanosti vchyteliv, pryntsyipy ta praktyky zastosuvannia [Integration of universal design for learning into lessons: teachers' awareness, principles, and practices]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2026. Vol. 14, No 1. S. 13-19. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i1-002>.

УДК 371.3:371.9:005.963-051

DOI: 10.31110/2616-650X-vol14i1-002

Олена БАБКОВА

Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-9214-8883>

helen.230670@gmail.com

Кіра СТАДНИЧЕНКО

Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-8542-3763>

avikett@gmail.com

ІНТЕГРАЦІЯ УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ НАВЧАННЯ В УРОКИ: СТАН ОБІЗНАНОСТІ ВЧИТЕЛІВ, ПРИНЦИПИ ТА ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ

Анотація. У матеріалах статті представлено результати дослідження готовності педагогів закладів загальної середньої освіти до впровадження принципів універсального дизайну навчання (UDL) у сучасний урок. За результатами аналізу вітчизняних та зарубіжних наукових праць узагальнено еволюцію концепції UDL, визначено її зміст як підходу до проектування освітнього середовища та матеріалів, що забезпечують доступність, варіативність і гнучкість навчання для всіх здобувачів освіти. Розкрито методичні аспекти організації навчання на основі UDL, серед яких: множинні способи залучення, представлення інформації та дій і вираження; принципи побудови доступного освітнього середовища; урахування природної варіативності учнів та їхніх сенсорних, когнітивних і соціально-емоційних потреб. Висвітлено результати експрес-опитування вчителів закладів освіти Запорізької області, учасників воркшопу «Безпечна школа для кожного: як інтегрувати принципи універсального дизайну в уроки». Опитування засвідчило обмежений рівень обізнаності педагогів із концепцією UDL. Водночас зафіксовано фрагментарне, здебільшого підсвідоме застосування окремих елементів UDL – використання різних форматів подання матеріалу, урахування темпу навчання, часткове надання варіативних завдань і можливостей вираження результатів. Деталізовано прояви епізодичної реалізації принципів UDL у плануванні уроків, способах представлення навчальних матеріалів та організації залучення учнів. Виокремлено бар'єри, що перешкоджають системному впровадженню підходу: нестача знань і методичних умінь, обмеженість часу, недостатня технологічна підтримка. Представлено адаптовані приклади дидактичних матеріалів і методичних рішень, розроблених відповідно до сучасних керівних принципів UDL, з описом можливостей їх застосування на різних етапах уроку. Визначено залежність перспектив подальшого поширення практик UDL у закладах загальної середньої освіти від необхідності підвищення професійної компетентності педагогів та розбудови інклюзивного освітнього середовища.

Ключові слова: універсальний дизайн; універсальний дизайн навчання (UDL); керівні принципи UDL; мультимодальний урок; гнучкість і варіативність.

Olena BABKOVA

Zaporizhzhia Regional Institute of Continuing Pedagogical Education, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-9214-8883>

helen.230670@gmail.com

Kira STADNYCHENKO

Zaporizhzhia Regional Institute of Continuing Pedagogical Education, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-8542-3763>

avikett@gmail.com

INTEGRATION OF UNIVERSAL DESIGN FOR LEARNING INTO LESSONS: TEACHERS' AWARENESS, PRINCIPLES, AND PRACTICES

Abstract. The article presents the results of a study on teachers' readiness in general secondary education institutions to implement the principles of Universal Design for Learning (UDL) in contemporary lessons. Based on an analysis of national and international scholarly works, the evolution of the UDL concept is summarized, and its meaning is defined as an approach to designing learning environments and materials that ensure accessibility, variability, and flexibility of learning for all students. The methodological aspects of organizing learning based on UDL are outlined, including: multiple means of engagement, representation, and action and expression; principles for constructing an accessible educational environment; and consideration of learners' natural variability and their sensory, cognitive, and socio-emotional needs. The results of a rapid survey of teachers from educational institutions in the Zaporizhzhia region who participated in the workshop «A Safe School for Everyone: How to Integrate the Principles of Universal Design into Lessons» are presented. The survey revealed limited awareness of the UDL concept among teachers. At the same time, it recorded fragmented, mostly subconscious use of certain UDL elements—use of various formats for presenting material, consideration of learning pace, and partial provision of varied tasks and options for demonstrating learning outcomes. The manifestations of episodic implementation of UDL principles in lesson planning, instructional material

presentation, and student engagement organization are detailed. Barriers that hinder the systematic implementation of the approach are identified, including a lack of knowledge and methodological skills, limited time, and insufficient technological support. Adapted examples of didactic materials and methodological solutions developed in accordance with contemporary UDL guidelines are provided, with descriptions of their potential use at various stages of the lesson. The article emphasizes that the prospects for further dissemination of UDL practices in general secondary education institutions depend on the need to enhance teachers' professional competence and build an inclusive learning environment.

Keywords: universal design; Universal Design for Learning (UDL); UDL Guidelines; multimodal lesson; flexibility and variability.

Постановка проблеми. Сучасна система освіти України переживає трансформацію, спрямовану на забезпечення рівного доступу учнівства до якісного навчання. Цей процес закріплено цілою низкою нормативних документів, які базуються передусім на Законі України «Про повну загальну середню освіту» № 463-IX від 16.01.2020 та складають освітню парадигму Нової української школи. Забезпечення рівного доступу неможливе без організації варіативних освітніх траєкторій, які дозволяють враховувати різні потреби, можливості й темпи навчання кожного здобувача освіти.

Одним із ключових підходів, що забезпечує реалізацію принципу варіативності освітніх траєкторій, є універсальний дизайн навчання (Universal Design for Learning, UDL), який створює умови для формування доступного й гнучкого освітнього середовища для всіх здобувачів освіти. Інклюзивні принципи в освіті законодавчо закріплені та підтримані відповідними методичними рекомендаціями, однак практична імплементація UDL у закладах загальної середньої освіти все ще має фрагментарний і несистемний характер.

Незважаючи на зростання інтересу до універсального дизайну навчання (UDL) у вітчизняному науково-методичному дискурсі, більшість українських досліджень зосереджені переважно на теоретичному обґрунтуванні концепції, її нормативно-правовому закріпленні та описі окремих прикладів практичного застосування в умовах інклюзивної освіти або дистанційного навчання. Водночас емпіричні роботи, які б системно аналізували реальний рівень обізнаності вчителів із принципами UDL, характер і глибину їх фактичного впровадження у щоденну педагогічну практику, залишаються поодинокими й фрагментарними, що може бути підґрунтям для багатьох рівнозначних припущень. Наприклад, існує ймовірність, що у значної частини вчителів відсутня не лише достатня підготовка щодо інтеграції принципів універсального дизайну у зміст, методи та оцінювання навчання, а й стартова або початкова обізнаність з питання. Також може спостерігатися розрив між базовою теоретичною обізнаністю педагогів про UDL та їхньою функціональною здатністю практично застосовувати цей підхід у щоденному освітньому процесі. Вірогідно відсутнє врахування педагогами різноманіття сенсорних, когнітивних та соціально-емоційних потреб учнів та учениць, що призводить до зниження мотивації, нерівних можливостей та освітніх бар'єрів.

У результаті постає науково-практичне завдання: дослідити ефективні методи і прийоми інтеграції принципів універсального дизайну в структуру уроку, визначити педагогічні умови, що забезпечують їх успішне застосування, та розробити рекомендації для підвищення доступності й результативності освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій виявив, що у науковому колі українських і зарубіжних вчених проблемі інтеграції принципів UDL в освітній процес приділена значна увага:

– метааналіз успіхів здобувачів освіти, які навчалися з використанням UDL, проведений Margaret King-Sears зі співавторами (2023), виявив помірний позитивний комбінований ефект на академічні досягнення учнів у порівнянні зі звичайним навчанням. Встановлено, що комплексне впровадження UDL підвищує якість навчання [1];

– дослідження Гілберта Г. Байбайона (2020), доцента Далекосхідного університету в Манілі, показало, що принципи UDL (різноманітність способів подання матеріалу, дії та вираження, зацікавлення) позитивно впливають на залучення та результати учнів, хоча ефективність варіюється залежно від рівня інтеграції та дотримання методології [2];

– В. Umeshkuma Sharma (2024), міністр освіти Індії, акцентував покращення залучення студентів і академічних показників у інклюзивних класах завдяки UDL, підкреслюючи важливість професійного розвитку педагогів [3];

– Чень Хань, Цзянхуа Лей (2024), науковці з Центральнокитайського педагогічного університету, зазначили, що впровадження UDL загалом має позитивний потенціал для розвитку інклюзивної та доступної освіти, однак рівень його ефективності значною мірою залежить від готовності й обізнаності як учителів, так і учнів [4];

– Наталія Цибуляк, Ольга Гуренко, Ганна Мицик дослідили виклики та можливості впровадження UDL в українському освітньому контексті, особливо в умовах тимчасових змін і пояснили, як педагоги можуть адаптувати навчання з урахуванням принципів універсального дизайну, навіть у складних обставинах [5];

– науковці Бердянського ДПУ Галина Лаврін, Ірина Ангелюк, Тетяна Кучер, Наталія Осіп розглянули, як впровадити принципи універсального дизайну для навчання в уроки, зокрема на прикладі волейболу (фізична культура) [6];

– Алла Колупаєва, Лариса Наконечна, дослідниці Інституту спеціальної освіти Національної академії педагогічних наук України, запропонували наукове обґрунтування застосування УДН/UDL у навчальному процесі для забезпечення доступності та ефективності навчання [7].

Аналіз інтернет-ресурсів засвідчує, що питання впровадження UDL знаходиться у фокусі уваги педагогів-практиків:

– громадська освітня організація Ewerway пропонує сім стратегій та прикладів UDL для кожного класу [8];

– Оксана Пасічник, вчителька інформатики ліцею «Сихівський», привертає увагу до UDL як способу проектування уроків з думкою про гнучкий вибір [9];

– веб-додаток Learner Variability Navigator (LVN), – безкоштовний інструмент з відкритим кодом, що містить професійні навчальні ресурси – для навчання з урахуванням взаємозв'язків між факторами впливу, пропонує стратегії, які базуються на UDL [10].

За підсумками викладеного можна узагальнити, що:

– вчителі переважно визнають цінність UDL, бачать у ньому можливість краще задовольнити різноманітні потреби учнів та підвищити їхню залученість; проте практична реалізація підходу стикається з низкою суттєвих бар'єрів – нестачею часу, ресурсів, технологічної підтримки та недостатністю професійної підготовки педагогів;

– учні, зі свого боку, демонструють різні реакції: частина з них позитивно оцінює гнучкість і варіативність UDL, але інша частина стикається зі складністю завдань, надмірністю інформації та браком зрозумілих інструкцій.

Отже, аналіз наявних публікацій свідчить, що наразі недостатньо вивченим є розрив між декларативним прийняттям ідей універсального дизайну та їх операціоналізацією на рівні структури уроку (етапи залучення, представлення, дій і вираження). Переважна частина робіт не дає відповіді на запитання, які саме принципи UDL вчителі вже застосовують інтуїтивно, які – ігнорують, а які потребують цілеспрямованої методичної підтримки. Також відсутні дані щодо того, які бар'єри педагоги вважають ключовими для системного впровадження UDL та як ці бар'єри проявляються в конкретних педагогічних практиках. Окремою «білою плямою» в українських емпіричних дослідженнях є вивчення UDL у контексті безпечного та підтримувального освітнього середовища, де універсальний дизайн розглядається не лише як інструмент інклюзії, а як засіб зниження освітніх, психологічних і соціальних бар'єрів для всіх здобувачів освіти. Поза увагою дослідників залишається й регіональний вимір упровадження UDL, зокрема в умовах прифронтових областей, де фактори безпеки, ресурсних обмежень і психологічного навантаження істотно впливають на освітній процес.

Метою роботи є дослідження обізнаності вчителів щодо втілення принципів UDL й укладання кейсу пропозицій з їхньої реалізації з урахуванням поточних умов навчання.

Методи дослідження. Для реалізації дослідження застосовано комплекс теоретичних та емпіричних методів. Серед теоретичних методів ужито: аналіз і синтез наукових джерел та нормативно-методичних документів з проблематики універсального дизайну навчання; узагальнення сучасних наукових підходів до проектування доступного та інклюзивного освітнього середовища; порівняння концептуальних положень універсального дизайну та поодиноких практик їх реалізації в освітньому процесі. Використано емпіричні методи дослідження: експрес-опитування (анкетування) вчителів закладів загальної середньої освіти Запорізької області з метою виявлення рівня їхньої обізнаності щодо принципів UDL, досвіду та частоти їх застосування в освітній практиці; кількісний та якісний аналіз результатів опитування, спрямований на визначення типових тенденцій, педагогічних утруднень і бар'єрів упровадження UDL; інтерпретацію емпіричних даних у контексті керівних принципів UDL. Також задіяно практико-орієнтований метод кейс-аналізу, який полягав в опрацюванні й доборі автентичних дидактичних матеріалів і методичних рішень щодо інтеграції принципів універсального дизайну в уроки з подальшим узагальненням пропозицій з інтеграції елементів залучення, представлення, дій та вираження в структуру мультимодального уроку.

Виклад основного матеріалу досліджень. Вперше поняття «універсальний дизайн» використав Рон Мейс, американський архітектор, який мав фізичні порушення в результаті перенесеного захворювання на поліомієліт. Він його тлумачив як дизайн, який можуть використовувати всі люди максимально можливою мірою без необхідності адаптації або спеціального дизайну. Разом з групою архітекторів, інженерів, дизайнерів розробив сім принципів універсального дизайну: рівність у використанні; гнучкість у використанні; простий та інтуїтивний дизайн; інформація, що легко сприймається; допустимість помилки; низьке фізичне зусилля; розмір та простір для доступу та використання.

В 1980-1990 роки Девід Роуз, американський нейропсихолог і педагог, разом з колегами застосували ідею UD до навчання, яку тезисно можна представити так: «Якщо середовище має бути доступним для всіх, то й навчальний матеріал має бути поданий у різних форматах, доступних для учнів з різними потребами (зору, слуху, когнітивних особливостей)». В 1990 році співробітники центру

прикладних спеціальних технологій (CAST), який очолював Девід Роуз, розробили керівні принципи UDL, а 30 липня 2024 року були презентовані керівні принципи UDL 3.0. Остання версія розширюється і зосереджується не тільки на зменшенні певних бар'єрів, пов'язаних зі здібностями та інвалідністю, а ще й на зменшенні бар'єрів, пов'язаних з упередженням та виключенням. До прикладу, навчальна програма не репрезентує різноманітність точок зору та ідентичностей.

Як зазначають автори [11], ці керівні принципи являють собою інструмент, який можна застосовувати в будь-якій дисципліні чи галузі, щоб забезпечити всім учням доступ та участь у змістовних і складних навчальних можливостях; які є динамічними й постійно розвиваються та відповідають потребам мозку, що навчається. Як відбитки пальців, які є особливими для кожної людини, так і мозок є надзвичайно унікальним за своєю анатомією, функціями і хімією. Існують тисячі мереж зі спеціалізацією для різних функцій і деякі відмінності, які ми можемо спостерігати, є систематичними та передбачуваними.

UDL підкреслює три великі мережі мозку, які складають переважну більшість людського мозку та відіграють центральну роль у навчанні. Ці мережі включають: афективні мережі (де учні оцінюють внутрішнє та зовнішнє середовище, щоб встановлювати пріоритети, мотивувати та залучати до навчання та поведінки), мережі розпізнавання (де учні відчують та сприймають інформацію в середовищі та перетворюють її на корисні знання) та стратегічні мережі (де учні планують, організовують та ініціюють цілеспрямовані дії в середовищі). Кожна з цих мереж, як правило, просторово розрізняється в мозку: афективні мережі зазвичай розташовані в центрі мозку, мережі розпізнавання розташовані в задніх відділах, а стратегічні (моторні) мережі розташовані в передній частині мозку. Хоча слід зазначити, що всі мережі працюють разом, CAST зосереджується на цій спрощеній моделі мозку, щоб виділити те, що є актуальним для мозку, що навчається, та спробувати зрозуміти й спланувати мінливість учня.

Автори (там же) пропонують при проектуванні мультимодального уроку врахувати множинність способів залучення, представлення і дій та вираження, маючи на увазі, що:

- залученість – це про внутрішню навчальну мотивацію – передбачає підтримку та ідентичність здобувачів освіти, заохочення радості та гри для дітей і вчителів, розвиток емпатії, відновлення за допомогою певних практик;

- представлення має врахувати сприйняття людей, культур та мов; цінування різних способів пізнання та надання сенсу; автентичне представлення різноманітності ідентичностей, перспектив та наративів у взаємодії з учнями;

- дії та вираження має на меті шанування та цінування різних форм спілкування; зосередження та оцінювання форм вираження, які були проігноровані або недооцінені; боротьбу з дискримінаційними практиками для створення більш доступних інклюзивних просторів.

Узагальнені наукові підходи до універсального дизайну для навчання демонструють, що ефективно впровадження UDL не тільки неможливе без розуміння його концептуальної сутності, а потребує формування готовності педагогів працювати з урахуванням природної варіативності учнів. Враховуючи це, важливо було з'ясувати, наскільки вчителі обізнані з основами UDL та чи застосовують вони його принципи на практиці. Саме тому перед проведенням 12.09.2025 р. воркшопу «Безпечна школа для кожного: як інтегрувати принципи універсального дизайну в уроки» (переглянути матеріали можна тут – <https://lnk.ua/pVJq9LMeP>) нами було здійснено експрес-опитування учасників, спрямоване на виявлення їхніх знань, початкових уявлень та досвіду в цій сфері, в якому взяли участь 54 педагогів закладів загальної середньої освіти Запорізької області. Ця вибірка є класичним прикладом спонтанної невипадкової вибірки (accidental sampling, випадкова за доступністю), адже учасники прийшли без попереднього інформування про зміст, залучення відбулося на вході у момент події, участь була добровільною, а дослідники не здійснювали попереднього добору. Дослідження є розвідковим, спрямованим на виявлення знань, початкових уявлень та досвіду щодо універсального дизайну для навчання (UDL). Опитування проводилося через google-форму, що забезпечило автоматичне та миттєве узагальнення результатів, підхід до обробки даних мав акцент на описову статистику й наочну візуалізацію результатів для швидкого оцінювання базових знань і досвіду учасників та визначення змістових пріоритетів. Склад учасників включав різні професійні ролі: учителів, асистентів учителя, адміністративних працівників, методистів, логопедів та дефектолога. Вік, педагогічний стаж та предметна спеціалізація учасників не мали яскравого структурного виділення. Анкета містила закриті та описові запитання, спрямовані на виявлення обізнаності про UDL, попереднього досвіду та практик планування уроків і залучення учнів (формулювання питань наведені в діаграмах нижче). Респондентам повідомлялося про добровільність і анонімність участі, а результати використовувалися в узагальненому вигляді для подальшого аналізу та обговорення.

Отримані дані дозволили визначити базові знання педагогів, попередній досвід та наявне використання принципів UDL в освітньому процесі.

Відповіді показали розуміння переважною більшістю респондентів факту, що універсальний дизайн для навчання – це підхід, який враховує потреби всіх здобувачів освіти. Однак майже 40% педагогів вважають, що не знають його сутності (Рис.1), причому половина респондентів завітали на захід, щоб дізнатися про UDL, оскільки вперше про нього почули. Близько 30% вчителів читали публікації за цією тематикою і тільки 7 з 54 долучених педагогів навчалися на тренінгах (Рис.2).

Рис. 1. Розуміння вчителями сутності UDL

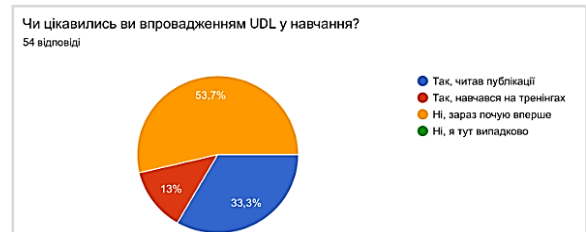

Рис. 2. Зацікавленість впровадження UDL в навчання

Подальший аналіз відповідей демонструє наявне підсвідоме застосування базових принципів UDL в діяльності освітян. Зокрема, при плануванні уроку майже кожен четвертий респондент завжди використовує кілька способів пояснення матеріалу; кожен п'ятий враховує темп роботи здобувачів освіти, кожен шостий передбачає альтернативні матеріали для учнів із різними потребами. Найменшу увагу вчителі приділяють плануванню завдань різного рівня складності (Рис.3). З метою формування та розвитку навчальної мотивації, що сприяє залученості здобувачів освіти до освітнього процесу, переважна більшість вчителів створюють ситуацію успіху, використовують ігрові або інтерактивні методи, враховують інтереси дітей під час добору навчальних матеріалів. Проте багато педагогів (20%) не пропонують учням варіативні завдання чи форми роботи (Рис. 4).

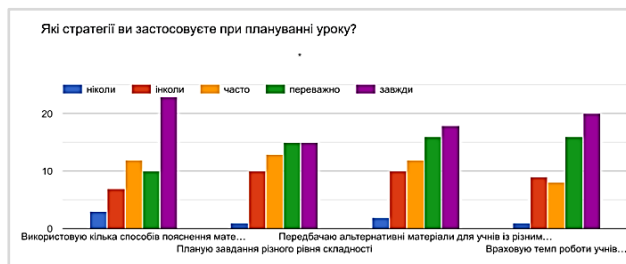

Рис. 3. Стратегії планування уроку

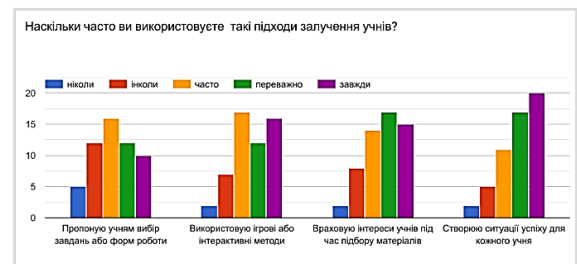

Рис. 4. Способи залучення учнів та учениць

Щодо документів різних форматів, наявних в обігу, теж спостерігається суттєва різноманітність. Наприклад, навчальні матеріали вчителі переважно представляють у вигляді презентацій, схем, візуалізацій; демонструють відео або анімації; використовують інтерактивні вправи. Рідше пропонують дітям текстові та аудіоматеріали (Рис. 5). Значний відсоток відповідей свідчить, що педагоги надають і здобувачам освіти альтернативні можливості демонструвати результати навчання у різних форматах: письмово, усно, через презентації або проекти. Проте є певна частка вчителів (5,6%), які не приділяють цьому уваги (Рис. 6).

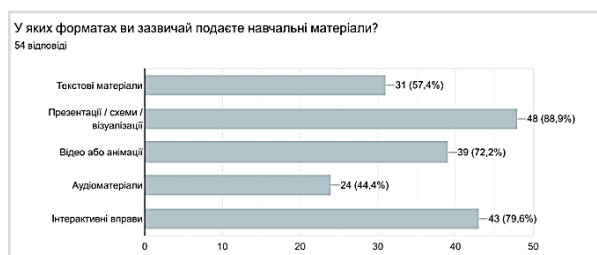

Рис. 5. Представлення навчальних матеріалів

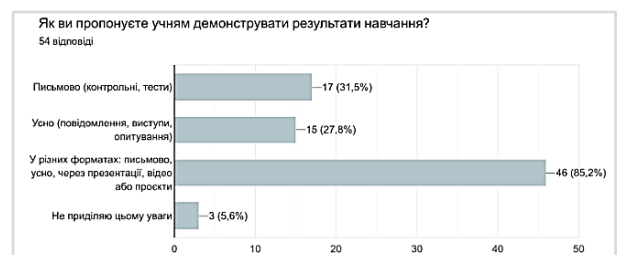

Рис. 6. Способи вираження та дій

Отже, слід зазначити епізодичну та несистемну реалізацію вчителями принципів UDL в освітньому процесі. Можна припустити, що чинниками цього явища є відсутність знань та методичних умінь у освітян; низький рівень їхньої мотивації до вибору множинних способів залученості,

представлення, вираження та дій; обмеженість часового ресурсу. Разом з цим, учителі відчувають необхідність і ефективність множинних способів навчальної діяльності учнів.

З урахуванням результатів опитування нами були запропоновані для обговорення автентичні приклади дидактичних матеріалів до уроків, які базуються на керівних принципах UDL.

З огляду на необхідність реалізації етапу залучення, ми акцентували увагу вчителів на широкій різноманітності та мінливості інтересів здобувачів освіти і продемонстрували, як врахування цих інтересів сприяє формуванню освітнього середовища, у якому кожен учень відчуває повагу до своєї унікальності й гідності. Створення освітнього середовища, яке вітає цілісну сутність учнів, є можливим завдяки множинності способів залучення. До прикладу, можна використати різноманітні фішки до уроку (кінестетична, люди-реквізит, сафари, Пікассо, користь для життя, повідомлення на дошці); надати вибір випереджувальних завдань, інформаційних та інструктивних ресурсів за моделі «перевернутого навчання» (матеріали заходу розміщені тут – <https://lnk.ua/pVJq9LMeP>).

На етапі представлення навчальної інформації варто врахувати всі канали її сприйняття і запропонувати різні за типами ресурси:

- візуальний: ілюстрації, ментальні карти, відео, анімації, графіки, презентації, схеми, Google-карти, 3D-сцени, інтерактивні симуляції, візуальні якорі тощо;
- аудіальний: викладення у розмовній формі, бесіди, дискусії, аудіальне пояснення тощо;
- дигітальний: тексти, читання, словесні пояснення, конспектування тощо;
- кінестетичний: практичні завдання, моделювання, ігри тощо.

Для етапу вираження та дій важливим є надання учнівству можливості вибору способів, у які учні можуть продемонструвати результати навчання. Це може набувати різних форм залежно від можливостей та уявлень кожного здобувача освіти. Зокрема:

- візуальні способи – створення інфографіки, діаграм, графіків, ментальних карт, коміксів, колажів тощо;
- аудіальні способи – озвучення презентацій або відеодемонстрації, усні аргументовані відповіді, участь у діалогах тощо;
- кінестетичні та практичні способи – моделювання об'єктів, явищ, процесів; виконання інтерактивних вправ; проведення і оформлення результатів дослідження тощо;
- цифрові способи – створення презентацій, постерів, інтерактивних матеріалів, веб-квестів; оформлення електронних портфоліо тощо;
- письмові форми вираження – підготовка повідомлень, написання есе, інструкцій або розгорнутих відповідей; створення власних завдань, тестових запитань; ведення рефлексивних записів; самооцінювання тощо.

Таким чином, комплексна варіативність способів залучення, представлення, вираження та дій є основою мультимодального уроку і потребує методичних рішень, які враховують різноманітність учнів та забезпечують гнучкість освітнього процесу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження підтверджує актуальність запровадження принципів універсального дизайну навчання (UDL) у закладах загальної середньої освіти як засобу забезпечення рівного доступу та варіативності освітніх траєкторій. Результати експрес-опитування демонструють наявність у педагогів базової обізнаності з ідеями UDL та фрагментарне використання окремих його принципів, зокрема множинності способів подання інформації й варіативності навчальних завдань.

Отримані дані мають характер розвідки і не претендують на всебічне узагальнення, однак узгоджуються з міжнародними дослідженнями та підтверджують загальну тенденцію недостатньо системного впровадження UDL у шкільну практику. Вони можуть слугувати раціональною відправною точкою для розроблення програм і комплексів заходів за цим напрямом. Серед основних бар'єрів визначено обмеженість професійної підготовки, дефіцит часу, ресурсів і методичного супроводу, у зв'язку з чим запропоновано практики впровадження UDL, зокрема цільове підвищення кваліфікації педагогів, створення шкільних команд підтримки, розробку мультимодальних дидактичних матеріалів та інтеграцію принципів універсального дизайну в організаційні й освітні процеси закладів освіти.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розширенням вибірки, поглибленням аналізу професійних характеристик педагогів, а також вивченням їхніх навчальних потреб у контексті впровадження UDL.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Фінансування. Робота виконана за відсутності фінансової підтримки з боку будь-яких організацій.

Доступність даних. Це дослідження не передбачало використання окремих наборів даних.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту не використовувались при написанні цієї роботи.

Список використаних джерел

1. Achievement of learners receiving UDL instruction: A meta-analysis / M. E. King-Sears та ін. *Teaching and Teacher Education*. 2023. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103956>
2. Baybayon G. G. . The Use of Universal Design for Learning (UDL) Framework in Teaching and Learning: A Meta-Analysis. *Academia Letters*. 2021. <https://doi.org/10.20935/AL692>
3. Sharma B. U. Impact of Universal Design for Learning (UDL) on Student Engagement and Achievement in Inclusive Education. *International Journal of Novel Research and Development (IJNRD)*. 2024. URL: <https://ijnrd.org/papers/IJNRD2408322.pdf>
4. Chen H., Jianghua L. Teachers' and Students' Beliefs Towards Universal Design for Learning Framework: A Scoping Review. *SAGE Open*. 2024. T. lume 14. <https://doi.org/10.1177/21582440241272032>
5. Цибуляк Н., Гуренко О., Мицик Г. Універсальний дизайн для навчання: нові реалії для тимчасово переміщених закладів вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Т. 73, вип. 3. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/73-3-50>
6. Універсальний дизайн навчання у фізичному вихованні (на прикладі волейболу) / Г. Лаврін та ін. *Спортивні ігри*. 2024. Т. 131). <https://doi.org/10.15391/si.2024-1.03>
7. Колупаєва А., Наконечна Л. Універсальний дизайн у підготовці та навчанні: підходи, визначення та використання. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2017. Т. 1 № 13. URL: <https://spp.org.ua/index.php/journal/article/view/74>
8. 7 UDL strategies and examples for every classroom. *Everway*. 04.09.2025. URL: <https://www.everway.com/blog/7-udl-strategies-and-examples-for-every-classroom/>
9. Пасичник О. Універсальний дизайн. *Інформатика. Я роблю це так. I do it my way*. 30.06.2020. URL: <https://oksanapasicznyk.wordpress.com/2020/06/30/udl/>
10. *Learner Variability Navigator (LVN)*. URL: <https://lvp.digitalpromiseglobal.org/search?q=UDL>
11. *CAST. Frequently Asked Questions*. URL: <https://udlguidelines.cast.org/more/frequently-asked-questions/#what-process-used>

References

1. Achievement of learners receiving UDL instruction: A meta-analysis / M. E. King-Sears та ін. *Teaching and Teacher Education*. 2023. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103956>
2. Baybayon G. G. . The Use of Universal Design for Learning (UDL) Framework in Teaching and Learning: A Meta-Analysis. *Academia Letters*. 2021. <https://doi.org/10.20935/AL692>
3. Sharma B. U. Impact of Universal Design for Learning (UDL) on Student Engagement and Achievement in Inclusive Education. *International Journal of Novel Research and Development (IJNRD)*. 2024. URL: <https://ijnrd.org/papers/IJNRD2408322.pdf>
4. Chen H., Jianghua L. Teachers' and Students' Beliefs Towards Universal Design for Learning Framework: A Scoping Review. *SAGE Open*. 2024. T. lume 14. <https://doi.org/10.1177/21582440241272032>
5. Cibulyak N., Gurenko O., Micik G. Universalnij dizajn dlya navchannya: novi realiyi dlya timchasovo peremishenih zakladiv vishoyi osviti. *Aktualni pitannya gumanitarnih nauk*. 2024. Т. 73, вип. 3. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/73-3-50>
6. Universalnij dizajn navchannya u fizichnomu vihovanni (na prikladi volejbolu) / G. Lavrin ta in. *Sportivni igri*. 2024. Т. 131). URL: <https://doi.org/10.15391/si.2024-1.03>
7. Kolupayeva A., Nakonechna L. Universalnij dizajn u pidgotovci ta navchanni: pidhodi, viznachennya ta vikoristannya. *Osvita osib z osoblivimi potrebami: shlyahi rozbudovi*. 2017. Т. 1 № 13. URL: <https://spp.org.ua/index.php/journal/article/view/74>
8. 7 UDL strategies and examples for every classroom. *Everway*. 04.09.2025. URL: <https://www.everway.com/blog/7-udl-strategies-and-examples-for-every-classroom/>
9. Pasichnik O. Universalnij dizajn. *Informatika. Ya roblyu ce tak. I do it my way*. 30.06.2020. URL: <https://oksanapasicznyk.wordpress.com/2020/06/30/udl/>
10. *Learner Variability Navigator (LVN)*. URL: <https://lvp.digitalpromiseglobal.org/search?q=UDL>
11. *CAST. Frequently Asked Questions*. URL: <https://udlguidelines.cast.org/more/frequently-asked-questions/#what-process-used>

| Матеріал надійшов до редакції: 29.11.2025 р. | Прийнято до друку: 04.01.2026 р. | Опубліковано: 02.02.2026 р. |

This work is licensed under a Creative Commons License Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0).